

Beslisnota voor het college

Datum 15 november 2017

Openbaar

Openbaar

Onderwerp meerjarenplan laaggeletterdheid
Versienummer

Portefeuillehouder Jan Brink
Informant Henk van der Kolk
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling / OWS
Telefoon (038) 498 3254
Email H.van.der.Kolk1@zwolle.nl

Benodigde middelen 405.000 structureel en 150.000 2 jarig incidenteel (2018, 2019)
Dekking t.l.v.: regionaal budget WEB en regulier begroting 2018

Parafering datumparaaf
Afdelingshoofd
Gert Kamp
Portefeuillehouder
Jan Brink

Raad
☐ Informatienota voor de raad
☐ Opinienota voor de raad
☐ Beslisnota voor de raad
☐ n.v.t.

Bijlagen

Meerjarenplan Laaggeletterdheid 2018-2022

Ontwerp besluit

Het college besluit:

In te stemmen met bijgaand meerjarenplan laaggeletterdheid 2018-2022.

Collegebesluit d.d.:

- ☐ Conform
- ☐ Gewijzigd
- ☐ Aangehouden
- ☐ Teruggenomen

Datum 15 november 2017

Toelichting op het voorstel

Inleiding

We willen dat alle Zwollenaren naar vermogen kunnen mee doen in de Zwolse samenleving. Recent onderzoek wijst uit dat 1 op de 9 Zwollenaren laaggeletterdheid is. Dan gaat het om vaardigheden in taal, rekenen en omgaan met internet. Deze vaardigheden zijn noodzakelijk om zelfredzaam te zijn en mee te doen in een samenleving die steeds complexer wordt. En wel bij behoud van werk, werkloosheid, gezondheidsvraagstukken, het kunnen voeren van een financiële huishouding en voorkomen van schulden. Het beeld ontstaat dat er een kloof ontstaat tussen burgers die wel en burgers die niet meer mee kunnen komen. Onderzoek wijst ook uit dat laaggeletterdheid al op jonge leeftijd start. Een kwart van de leerlingen verlaat het basisonderwijs met onvoldoende taalvaardigheid. Om die reden is het van belang extra in te zetten in het voorkomen van laaggeletterdheid. Daar komt bij dat we de beleidseffecten van ondersteuning bij basisvaardigheden onvoldoende kennen. Aan de raad is toegezegd dit in beeld te brengen.

Samenvattend betekent dat we in Zwolle een stevige opgave hebben om burgers te ondersteunen bij het verbeteren of vergroten van basisvaardigheden. Veelal gekoppeld aan andere vraagstukken en/of dienstverlening door de partners waarmee Zwolle samenwerkt. Bij de perspectiefnota en recentelijk de begroting zijn extra middelen uitgetrokken in verband met deze opgave. Daarnaast blijven we inzetten met formeel en non-formeel taalonderwijs. Informeel taal activiteiten zoals Taalhuis zijn van belang om deelnemers te motiveren en door te verwijzen naar dit taalonderwijs.

In het meerjarenplan wordt dit nader uitgewerkt in concrete doelstellingen. Het meerjarenplan dient vervolgens als kader voor het opstellen van een jaarlijks activiteitenplan door de partners. Middels een werkgroep laaggeletterdheid zijn deze partners betrokken bij de opgave en de uitvoering van taalondersteuning.

Beoogd effect

Het beoogd effect is de (arbeids)participatie en zelfredzaamheid van burgers die laaggeletterd zijn. Daarnaast willen we de interventies en effecten concreet in beeld brengen en extra inzetten op het voorkomen van laaggeletterdheid.

Argumenten

1.1 Onderzoek wijst uit dat er in Zwolle een onverminderde opgave is om burgers te ondersteunen bij het vergroten van taalvaardigheid.

Er is afgelopen jaar aan de hand van bestaande onderzoeken in beeld gebracht wat de stand van zaken is in Zwolle met laaggeletterdheid. Hoewel het gemiddelde taalniveau in Zwolle iets hoger ligt dan het landelijk gemiddelde (tussen de 290 en 294), ligt het aantal laaggeletterden net als de rest van Nederland in Zwolle naar schatting tussen de 8 en 11 % (1 op de 9). Dat zijn tussen de 7300 en 9500 inwoners tussen de 16 en 65 jaar. Onderzoeken (bronnen) wijzen uit dat percentage gezien laaggeletterdheid vaker voorkomt bij mensen die:

- Ouder zijn dan 65 jaar (1 op de 5)
- Laag of middelbaar opgeleid zijn
- Langer dan twee jaar werkloos of inactief zijn (1 op de 4)
- Vallen onder de minima
- Een migrantenafkomst hebben
- in achterstandsbuurten wonen
- te maken hebben met gezondheidsproblematiek of een beperking

Datum 15 november 2017

1.2 Onvoldoende taalvaardigheid heeft een nadelig effect op (arbeids)participatie en zelfredzaamheid en leidt tot maatschappelijk kosten.

In de huidige kennissamenleving kunnen laaggeletterden moeilijk meekomen. De samenleving ontwikkelt zich in een razend tempo en wordt steeds complexer. Een aantal burgers kan deze ontwikkelingen amper bijhouden of haakt af. Gemis aan taalvaardigheid, rekenvaardigheid en digitale vaardigheden spelen hierbij vaak een grote rol. Andersom, vanuit de samenleving bekeken, zijn de maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid - variërend van economische tot sociale kosten - hoog. Er is onderzocht wat de maatschappelijke kosten zijn als gevolg van het ontbreken van voldoende taalvaardigheid. Recentelijk is die landelijke inschatting verdubbeld: van een half miljard naar bijna 1 miljard per jaar.

De verbetering van basisvaardigheden heeft grote positieve gevolgen, voor mensen zelf, maar ook voor de samenleving als geheel. Basisvaardigheden hebben invloed op het zelfbeeld van mensen, hun interactie met anderen, hun welbevinden en inzetbaarheid. Betere basisvaardigheden hangen ook samen met betere gezondheidsvaardigheden: meer regie over gezondheid, ziekte en zorg.

1.3 Er is extra inspanning nodig in het voorkomen laaggeletterdheid.

Laaggeletterdheid is vaak generatie overstijgend. Problemen die bij ouders worden geconstateerd, kunnen zich herhalen bij kinderen. Kinderen waarvan beide ouders laaggeletterd zijn, hebben een drie maal grotere kans om ook zelf laaggeletterd te worden. Daarnaast wijst onderzoek naar laaggeletterdheid uit dat:

- 25% van de basisschoolleerlingen de basisschool verlaat met 2 jaar taalachterstand
- 13,8% van de 15-jarigen in Nederland grote moeite heeft met het begrijpen van hun schoolboeken en later zeer waarschijnlijk onder de noemer laaggeletterdheid vallen.
- 50% van leerlingen op laagste niveaus VMBO laaggeletterd is.

1.4 We willen onderzoeken wat de beleidseffecten zijn van de diversiteit aan ondersteuning aan laaggeletterden en het resultaat hiervan waar nodig gebruiken voor bijstellingen in beleid en/of budgetten.

Hoewel er veel onderzoek is gedaan naar de oorzaken en kenmerken van laaggeletterdheid, is er nog weinig bekend van wat de maatschappelijke effecten zijn van ondersteuning. We weten in Zwolle dat volwassenen die formeel taalonderwijs volgen een diploma of een certificaat behalen, waaruit blijkt dat ze voldoen aan het gewenste taalniveau. Met de afbouw van de verplichte inkoop bij de ROC's wordt er meer ingezet op non-formele taalondersteuning. Het werken met taalvrijwilligers werkt drempelverlagend, er kan meer maatwerk worden geboden en de resultaten met ondersteuning door taalvrijwilligers zijn veelal vergelijkbaar met formeel taalonderwijs, terwijl de kosten lager zijn. We weten echter niet wat de effecten zijn van ondersteuning (formeel en non-formeel) op participatie, gezondheid en zelfredzaamheid. Om de inzet van middelen zo efficiënt mogelijk te maken, is het van belang om de resultaten van ondersteuning goed te monitoren. Daarbij gaat het om het begin en eindniveau tijdens ondersteuning en ook het effect van de ondersteuning op (arbeids)participatie en zelfredzaamheid.

Risico's

Geen

Financiën

Voor formele taalondersteuning (dat klassikaal opleidt tot een diploma) ontvangt Zwolle als centrumgemeente een regionaal budget WEB (wet educatie beroepsonderwijs). Dit WEB –budget

Datum 15 november 2017

wordt jaarlijks vastgesteld door het ministerie. Regionaal is met de 14 regiogemeenten een verdeelsleutel overeengekomen, zodat elke gemeente een Taalpunt kan financieren. Ook Zwolle financiert het Taalpunt met het WEB budget. Daarnaast heeft de raad extra budget beschikbaar gesteld voor de ondersteuning en coördinatie van taalvrijwilligers en preventie.

Vanaf 1 januari 2018 is er geen sprake meer van wettelijke verplichte inkoop bij de ROC's. Gemeenten kunnen zelf kiezen in welke mate ze kiezen voor formele of non-formele taalondersteuning. Aan de hand van de resultaten van een monitor kan deze keuze worden aangescherpt, om daarmee middelen effectiever in te zetten.

Naast deze gemeentelijke budgetten wordt ook vanuit het landelijk programma "Tel mee met Taal" budgetten beschikbaar gesteld voor de activiteiten die worden uitgevoerd door Stichting Lezen & Schrijven. Dan gaat het om ondersteunende activiteiten zoals onderzoek, vakinhoudelijke ondersteuning van taalvrijwilligers en het initiëren en opstarten van projecten.

Het gemeentelijk budget is als volgt samengesteld:

Bedrag	Type budget	bestemming
€ 230.000	WEB structureel	Formeel taalonderwijs en taalstages bij ROC Deltion en Landstede
€ 100.000	WEB structureel	Taalpunt
€ 75.000	Begroting 2018 Structureel	Non-formele en informele taalondersteuning door vrijwilligers
€ 150.000	Begroting 2018 Meerjaren incidenteel (2 jaar)*	Preventie: ouderbetrokkenheid, signalering en monitoring

* Voor 2020 en 2021 is het volgend college aan zet.

Communicatie

Het meerjarenplan is mede tot stand gekomen met input van de deelnemers van de werkgroep LG (laaggeletterdheid). Ook de participatieraad heeft informeel deelgenomen aan dit proces. Aanvankelijk heeft de participatieraad aangekondigd formeel advies uit te willen brengen op het plan. Op 22 november heeft de Participatieraad aangegeven hiervan toch geen gebruik te willen maken.

Het definitieve plan zal worden gedeeld met de werkgroep LG: SWT, Travers, Vluchtelingenwerk NO, Stichting Het Gilde, Humanitas, Stadkamer, basisonderwijs en de organisaties voor kinderopvang.

Vervolg

Voor de ondersteuning bij basisvaardigheden is er een werkgroep LG. De werkgroep zal voor 2018 worden verzocht opnieuw een jaarplan met activiteiten op te stellen.

Tevens zal een opdracht worden geformuleerd voor de ontwikkeling van een monitor. Daarbij wordt aangesloten bij bestaande onderzoeken, zoals onderzoek Universiteit van Maastricht en de Zwolse monitor Sociaal Domein.

Openbaarheid

Openbaar